

[Undervisningsministeren]

ikke noget, som strider imod det, der står i dette lovforslag. Derefter vil vi med sindsro kunne lade dette tog køre fra stationen i sikker forvisning om, at det ikke vil støde ind i det andet tog eller på nogen måde genere dets kørsel.

Til hr. Stillinger vil jeg blot sige, at der er ingen, der forhindrer, at Teknikerrådet og teknikerudvalgene holder sig tæt orienterede om, hvad der foregår lokalt. Jeg mener, det ville være meget vigtigt, at der sker en gensidig orientering og en gensidig inspiration. Et af formålene med, at man skal kunne gå nye veje lokalt, er, at det skal kunne inspirere andre, for der bliver jo ingen inspiration, hvis ikke man taler sammen og registrerer, hvad der foregår. Mon ikke vi kan løse det på den måde?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 73:

Forslag til lov om ændring af lov om handelshøjskoler og handelshøjskoleafdelinger. (Betalingsordning for HD- og ED-uddannelserne).

Af undervisningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 4/11 86).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Erling Olsen (S):

Lige så god en idé det er at opretholde den frie adgang til de to uddannelser, lige så dårlig en idé er det at sikre midlerne dertil ved at lade eleverne betale henholdsvis 4.500

kr. og 1.500 kr. for adgangen til disse uddannelser, selv om man har en fornemmelse af, at de fleste nok vil få pengene godtgjort af deres arbejdsgivere, hvis de går pænt op og spørger om det.

Vi vil ikke afvise, at arbejdsgiverfinansiering kan komme på tale, men i så fald må det være en almindelig afgift på arbejdsgiverne, sådan at den, der ønskes uddannelsen, ikke skal op og spørge sin arbejdsgiver, om han må have lov at tage den. Derfor kan vi ikke støtte lovforslaget i dets nuværende form.

Kirkegaard (KF):

Det er meget uheldigt, hvis det skulle blive nødvendigt at gennemføre adgangsbegrænsning på uddannelsesområder med særdeles gode beskæftigelsesmuligheder, og HD- og ED-uddannelserne er typiske eksempler på sådanne områder. På denne baggrund kan vi anbefale forslaget.

Hanne Severinsen (V):

Der har været et meget stort pres på handelshøjskolerne i disse år, og det er ikke så underligt, for der er mange af disse uddannelser, der er særdeles gode, og hvor der også er gode beskæftigelsesmuligheder. Derfor vil det være urimeligt over for alle dem, som begynder studiet nu, hvis man indførte adgangsbegrænsning, og det er vi nødt til, hvis vi skal undgå alt for store udgifter.

Eftersom adgangsbegrænsning absolut ikke er vores livret og vi synes, at på det her område ville det være helt forkert, mener vi, at den eneste løsning er den her foreslåede, nemlig at man selv skal betale en vis del af uddannelsen, og derved får vi mulighed for at undgå adgangsbegrænsning.

Da der desuden er tale om en elevgruppe, som allerede har et job, og som supplerer deres uddannelse ved siden af, vil de have mulighed for at få refunderet deres udgifter af deres arbejdsplads. Derfor mener vi, at den foreslåede ordning er en glimrende løsning på et problem, som vi skal have løst.

Stillinger (SF):

Det er ikke den samme positive holdning vi har til det her forslag, som til det foregående.

[Stillinger]

Tilgangen til HD- og ED-uddannelserne har i de senere år været voksende, og det har selvfølgelig medført et øget pres på skolerne med efterfølgende, som det hedder, »uforudsete standardforringelser«. Det står at læse i bemærkningerne til lovforslaget.

Det besynderlige er, at ministeren tror, at man kan opretholde fri adgang til uddannelserne ved at kræve betaling af de studerende. Det synes SF er en enestående dansk uddannelsesnyhed. Jeg forudser, at ministeren frmsætter et forslag snart om, at man fra næste skoleårs begyndelse ophæver adgangsbe-grænsningen til de højere læreanstalter og gennemfører fri adgang. Adgangsbilletten bliver så en pose penge.

Det er et rigtig dårligt forslag, hr. minister. For det første er det en dansk uddannelses-tradition, at vi ikke betaler for at uddanne os. Det er et godt princip, at uddannelser er gratis, og det vil SF blive ved med at forsvare.

For det andet vil betaling sandsynligvis i virkeligheden virke som en adgangsbe-grænsning og ikke give fri adgang. Det er nemlig ikke alle, der kan betale 2.225 kr., som man skal i 1987 for at starte uddannelsen og så 2.225 kr. 2 år senere. Til de 2.225 kr., der skal betales for selve undervisningen i 1987, kommer selvfølgelig betydelige bogudgifter og netop til HD-studiet.

For det tredje vil loven ramme fuldstændig tilfældigt. Mange, specielt i private virksomheder, ved vi godt vil få både deres uddannelse og deres bogudgifter betalt af firmaet, hvorimod mange – det er sandsynligvis de fleste af de offentligt ansatte – ikke vil få en krone. Det virker ikke rimeligt over for offentligt ansatte, som ønsker at videreud-danne sig.

Endelig har jeg i bemærkningerne til lovforslaget savnet en behovsanalyse, som viste, hvorfor det var så utrolig vigtigt med fri adgang netop til HD- og ED-uddannelserne i modsætning til alle andre uddannelser, hvor der er adgangsbe-grænsning.

Jeg synes og SF synes, at det er et ret elendig lovforslag. Vi tror ganske enkelt ikke på, at man fjerner adgangsbe-grænsningerne ved at indføre betaling for undervisningen, og vi kan derfor ikke støtte lovforslaget. Men vi kunne tænke os, at ministeren fremkom med nogle betragtninger om, hvordan han ville

forbedre handelsskoleelevernes daglige forhold.

Ole Vig Jensen (RV):

Vi vil fra radikal side give dette lovforslag en meget behersket modtagelse, og det hænger først og fremmest sammen med, at vi med lovforslaget bryder et ellers meget for-nemt princip i dansk uddannelsespolitik.

Når vi alligevel godt vil se nærmere på forslaget i udvalget, er det, fordi vi har områder, nærmest sammenlignelige områder, hvor der i dag eksisterer betalingsordninger. Der er tale om i det oplæg, der er givet i forbindelse med lovforslaget og fremsættelsestalen, at det ikke er deltagerne, men virksomhederne, der skal betale for den pågældende uddannelse. Der er heller ikke tale om, at der bliver betaling for dem, der i øvrigt følger uddannelser på heltidsbasis. Det er alene deltidsstudier, hvor man kan opretholde et arbejde og en indtægt ved siden af.

Jeg kan roligt sige, at for Det Radikale Venstre vil det afhænge meget af, hvordan udvalgsarbejdet forløber, og navnlig vil vi have klaret af, at der ikke i forbindelse med et sådant lovforslag bliver tale om en udskilning af ansøgere, sådan at de, der er dårligst stillet af indtil flere forskellige grunde, ikke får den uddannelsesmulighed, uden at de skal betale. Kan det derimod klargøres, at sådan er det ikke, og at virksomhederne i det store og hele betaler for deltagerens medvirken, så er det en anden sag. De ting ønsker vi nærmere belyst og opklaret.

Bente Juncker (CD):

Med de forudsætninger, der er indbygget i lovforslaget, kan vi tilslutte os, at der opkræves betaling for HD- og ED-uddannelserne. Betalingspligtige er alene erhvervsaktive studerende, og alle indtægter fra betalingen skal anvendes ved de pågældende uddannelser. Disse forudsætninger finder vi i CD og i Kristeligt Folkeparti helt rimelige, og med den øvrige baggrund for forslagens fremsættelse mener vi, der er tale om en fornuftig løsning for at undgå adgangsbe-grænsning til disse uddannelser, der er af så stor betydning for erhvervslivet.

Pia Kjærsgaard (FP):

[Pia Kjærsgaard]

Med hensyn til den principielle problemstilling skal jeg henvise til, hvad jeg sagde under behandlingen af nr. L 70. Erhvervs-sproglige uddannelser kan nok under de rådende forhold komme op over den tærskel, hvor der p.t. må gives statssubsidier, men vi finder, at bemyndigelsen til undervisningsministeren er alt for vid. Vi mener, at undervisningsministeren kommer til at forvalte de sparsomme offentlige midler på en alt for dårlig måde. Vi synes, det er for vidtgående et forslag, vi her behandler. Derfor vil vi stemme nej til det.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Der er flere og flere, der søger HD-studiet, siger ministeren, og derfor skal det nu koste penge. Så tager man ED-uddannelsen med i købet, selv om tilgangen til ED-uddannelsen ifølge bemærkningerne kun har udviklet sig væsentligt i København, det vil sige, at det ikke er et landspolitisk problem.

Vi tror, at det kommer til at blive et problem, hvis det skal koste penge, måske hovedsagelig for de ED-studerende. Mange firmaer, der beskæftiger en korrespondent i dag, er ikke specielt tilbøjelige til at betale for, at hun bliver mere kvalificeret sprogligt. For at sige det ligeud, er mange virksomheder ret ligeglade med den sproglige kvalitet rent teknisk, bare udlandet kan forstå de brokker, der står; der ofres ikke mange penge i dag på efter- og videreuddannelse af korrespondenter.

Vi giver derfor HK ganske ret i, at det nok vil betyde, at korrespondenterne selv kommer til at betale, ligesom mange i dag selv betaler merkonomstudiet.

Nu er jeg tilfældigvis selv begge dele fra gamle dage. Jeg er ikke ED, men jeg er korrespondent. Engang ville jeg være merkonom, og det betalte jeg for selv. Det havde virksomheden ikke nogen speciel interesse i at jeg skulle være, for det arbejde, jeg havde, udførte jeg jo glimrende.

Jeg tror, det er en tendens, at i alle tilfælde de ED-studerende kommer til at betale selv, også de HD-studerende, som er ansat i virksomheder, der ikke kan se nogen speciel interesse i, at de videreuddanner sig. Det er ikke en tendens, der er gennemtrængende i dansk erhvervsliv, at videreuddannelse af medarbejderne er noget, man betaler for.

Vi mener altså, at det er et forslag, der trækker i den helt forkerte retning, og vi er generelt imod, at det koster at tage en uddannelse. Faktisk mener vi, at det i dag burde være gratis at tage en merkonomuddannelse. Det er i øjeblikket meget populært at tage en merkonomuddannelse, har jeg forstået, især for de offentligt ansatte. De gør alt for at komme væk fra de afskyelige, dårlige arbejdsforhold i den offentlige sektor og prøver på at tage en merkonomuddannelse. Det kender jeg mange der gør i øjeblikket, og de betaler alle sammen selv.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Fru Elisabeth Bruun Olesen er for så vidt logisk, idet hun siger, at hvis der ikke skal være betaling på dette felt, så bør der heller ikke være betaling, når det gælder merkonomer. Det er to alen ud af ét stykke. Det er præcis det samme, vi taler om. Det er faktisk baggrunden for forslaget fremsættelse.

Vi har en voldsomt stigende tilgang her som på andre felter, og da det er en særdeles erhvervsrelevant uddannelse, har vi altså til ladt os at stille spørgsmålet: kunne vi ikke få en vis medfinansiering og bruge disse penge til at tilfredsstille det stærkt stigende antal unges ønsker om at få denne uddannelse?

Jeg tror, det afgørende spørgsmål i denne sag ikke er, om revisorerne skal betale. Det er jo den store klump, og jeg synes, at Revisorforeningen har været meget konstruktiv i de forhandlinger, jeg har haft med den. Det er heller ikke spørgsmålet, om rederne skal betale. I begge tilfælde har man indlagt HD som en integreret del af en intern, virksomhedstilrettelagt uddannelse.

Jeg fornemmer, at der i virkeligheden ikke er nogen, lige med undtagelse af SF og VS, der har noget imod denne del af forslaget. Den bekymring, jeg sporer både hos hr. Ole Vig Jensen og hos hr. Erling Olsen, drejer sig om mennesker, som er ansat i virksomheder, som de måske agter at forlade med det samme, de har fået deres uddannelse, og hvor virksomheden derfor ikke er særlig tilskyndet til at betale, eller mennesker, som er ansat i virksomheder, der overhovedet ikke har nogen glæde af denne uddannelse. Det kan være et ismejeri, det kan være en købmandsforretning.

[Undervisningsministeren]

Jeg gør opmærksom på, at forslaget udtrykkelig er lagt til rette på den måde, at der er en hovedregel, der giver ministeren en hjemmel til at opkræve betaling. Men der er også en mulighed for at sige: de og de grupper skal der ikke opkræves betaling for. Sådan har vi konstrueret det, og hensigten er at opnå præcis det, der ønskes, nemlig at de unge, som ikke med rimelighed kan forlange, at deres arbejdsgiver skal betale, kan blive optaget, uden at de selv skal betale. Det er hensigten med det.

Jeg indrømmer, at det ikke er let at konstruere lovgivningsmæssigt. Der kan blive visse grænsetilfælde, hvor det er vanskeligt at træffe afgørelse, men sådan er livet. Hvis vi vil have en 100 pct. retfærdig ordning, opstår der grænsetilfælde, hvor der må skønnes. Det afgørende er, at i de tilfælde, hvor det er rimeligt, at arbejdsgiverne betaler, bliver der betaling, og i de tilfælde, hvor det ikke er rimeligt, slipper man for at betale.

Formålet er ikke, at nogen skal hindres i at tage denne uddannelse. Formålet er tværtimod det modsatte, at nogle flere skal kunne få denne uddannelse, tilmed et stærkt stigende antal.

Erling Olsen (S):

Jeg vil gerne klargøre, at hvad vi har noget imod, er, at man enten skal betale selv eller skal bede sin arbejdsgiver om penge for at kunne komme ind på en uddannelse. Det er det, der for os er det afgørende. Skal der arbejdsgiverfinansiering ind, må den være anonym, sådan at man tager en hel branche og siger: I betaler de og de ting, fordi I bruger skønmæssigt så og så mange folk, altså betaler jeres branche så og så meget til det. Det skal ikke være den enkelte, og vi skal ikke have en stor administration bygget op med nådig og besværlig og arbejdskrævende uddeling af stipendier og fripladser på disse områder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 1:

Forslag til folketingsbeslutning om en folkepensionsreform.

Af Erik B. Smith (S) m.fl.

(Fremsat 7/10 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

I de indledende bemærkninger til dette beslutningsforslag skriver forslagsstillerne:

»Det er almindeligt kendt, at der er utilfredshed med folkepensionen. Reglerne er for udviklede og for uretfærdige, og pensionen er for lille.«

Det må man nok sige – i al venlighed selvfølgelig – er et synspunkt med en vis vægt, når det kommer fra et parti, som i regeringen har haft hele ansvaret for fastlæggelsen af det pensionsystem, vi kender i dag, såvel regler som niveauet for ydelserne.

Men jeg vil med det samme sige til Socialdemokratiet, at jeg naturligvis er ganske enig i, at pensionsområdet er noget, som bør have en meget høj prioritet, ikke mindst i denne folketingssamling. Jeg vil da også give Socialdemokratiet ret i, at der findes uretfærdige regler, at der findes udviklede regler. Jeg kender i øvrigt ingen, der synes, at pensionerne er for høje. Jeg mener blot, at Socialdemokratiets forslag ikke rummer tilstrækkelig gode løsninger til at få afviklet disse problemer.

Med hensyn til de udviklede regler, er det da muligt, at pensionisterne føler, at spørgsmålet om deres skattefradrag, deres dobbelte personfradrag, er udviklet. Men jeg ved ikke, om de vil føle, at det ser mindre udviklet ud, hvis man, som det sker i Socialdemokratiets forslag, stiller beløb som 50.000 kr. og 70.000 kr. op som de nye mål og til gengæld bringer en bunke pensionister ind under